

**Особено мнение на съдиите Асен Манов, Цанко Хаджистойчев, Станислав
Димитров, Неделчо Беронов и Иван Григоров**

Особеното мнение е за разпоредбата на § 1 ПЗРЗА, която за нас не е противоконституционна и несъответстваща на международни договори по следните съображения:

Създаденото с тази разпоредба ограничение не почива на никой от предвидените в чл.6, ал.2 от Конституцията социални признаци, недопускащи ограничения или привилегии. Заемането на ръководна длъжност в политическия и административния апарат на Българската комунистическа партия или сътрудниченето на бившата Държавна сигурност не могат да се причислят към никой от тях. А както е прието с т.2 от Решение № 14 от 10 ноември 1992 г. на Конституционния съд (ДВ, бр. 93/1992 г.), тези признаци са посочени изчерпателно в чл.6 от Конституцията.

Не може да се поддържа, че ограничението има предвид убежденията, политическата принадлежност и личното и обществено положение на засегнатите лица. Тези обстоятелства не са достатъчни, за да се приложи забраната за заемане на ръководна длъжност в държавната администрация. Самото изповядване на комунистическата идеология и членуването в Българската комунистическа партия не е основание да се откаже заемането на ръководна длъжност в администрацията. А колкото се отнася до личното и обществено положение, то се определя от редица лични качества и от поведението на дадено лице в обществото, а не от професията, която изпълнява. Така че качеството заемащ ръководен пост в политическия и административния апарат на Българската комунистическа партия или сътрудник на бившата Държавна сигурност не се обхваща от никой от посочените в чл.6 от Конституцията социални признаци, които не могат да бъдат основание за неравно третиране и за ограничаване на някои права. Изисква се нещо повече. Освен предполагаемата убеденост в правотата на комунистическата идеология и членството в Българската комунистическа партия, необходимо е съответното лице да е заемало ръководна длъжност в политическия и административния апарат на тази партия, за да са приложими ограниченията по § 1 ПЗРЗА. Същото важи и за сътрудниците на бившата Държавна сигурност. И в двата случая засегнатите лица имат качества извън признаците по чл.6, ал.2 от Конституцията, които прогласяват равенството на гражданите и не допускат ограничения на правата им. В общи линии тези качества опират до понятието професионализъм, където не може да се поставя въпрос за равенство и за еднакво отношение към гражданите. Съответно поставянето на изисквания за определено ниво на професионализъм за заемането на определена длъжност не представляват недопустимо ограничение по смисъла на чл.6, ал.2 от Конституцията.

Конкретно за заемането на ръководна длъжност без съмнение се изисква по-висока степен на знания, опит и умения, отколкото за заемащите редова професионална длъжност. Съответно по тази причина могат да се поставят изисквания за възраст, квалификация, трудов стаж по специалността и пр. Тези изисквания могат да бъдат и отрицателни, като например кандидатът за ръководна работа да не се е отклонявал от професията, която съставлява естеството на тази работа, да не е заемал други длъжности и пр. Такова отрицателно качество е и изискването на § 1 ПЗРЗА. То намира оправдание в предположението, че заемането на ръководна длъжност в политическия и административния апарат на Българската комунистическа партия е отклонило съответното лице от пряката му професионална работа и несъмнено се е отразило негативно на неговия професионализъм. Толкова по-малко такова лице с намалени

професионални качества е пригодно да заеме ръководна длъжност в администрацията. Не бива да се пропуска и една друга страна на въпроса. Дейността, която се има предвид в § 1 ПЗРЗА, е била подчинена на осъществяването на целите и функциите на тоталитарната държава, каквато беше България преди 1989 г., а тези цели и задачи са коренно различни от задачите на държавната администрация на сегашното демократично общество. Не може да се очаква от един бивш партиен функционер на БКП да промени изведнъж мисленето си и да създаде необходимите професионални умения, за да заеме успешно ръководна работа в администрацията на една демократична и правова държава. Също е положението и на сътрудниците на бившата Държавна сигурност. Не може лицата, служили на държавата, изградена на една отречена идеологическа система, и то по един недопустим за едно демократично общество начин, да заемат ръководни постове в администрацията на това общество.

Затова временните ограничения по § 1 ПЗРЗА като ограничения, създадени на база на изисквания за определено ниво на професионализъм, не са недопустими по смисъла на чл.6, ал.2 от Конституцията.

Не е нарушен и чл.48 от Конституцията и гарантираното с него право на труд и на свободно избиране на професията. Ограничението по § 1 ПЗРЗА не лишава засегнатите от него лица от правото да работят по определена от тях професия, за да се поддържа, че е засегнато конституционно установено право, като е ограничен достъпът до тях. Ръководната работа, до която се отнася това ограничение, не е вид професия.

В този смисъл е Решение № 1 от 11.II.1993 г. по конституционно дело № 32/92 г. на Конституционния съд. С него се изоставя първоначалната практика на съда, изразена в Решение № 8 от 27.VII.1992 г. по конституционно дело №7/92 г., което не държи сметка, че измежду социалните признаци, по които чл.6, ал.2 от Конституцията не допуска ограничения на права, не фигурира признакът професионализъм.

Ограничения, основани на този признак, са допустими включително и по силата на международни договори, по които България е страна. Затова е неоснователно и искането по чл.149, ал.1, т.4 от Конституцията да се признае, че § 1 ПЗРЗА не съответства на такива договори. Така според чл.4 от Международния пакт за икономическите, социалните и културните права е предвидено, че могат да се налагат ограничения на права, когато това е съвместимо с естеството на тези права и с цел да се поощри общото благоденствие на демократичното общество. Изискването за определено по-високо ниво на професионализъм е напълно съвместимо с естеството на правото да се заеме ръководна длъжност. Това още по-ясно е изразено в Конвенция № 111 относно дискриминацията в областта на труда и професиите от 1958 г. Така в чл.1, т.2 на Конвенцията изрично е казано, че изискванията или предпочитанията, които се основават на квалификационни изисквания за определена работа, не се смятат за дискриминационни. Тези разпоредби имат сила, еднаква с тази в Международния пакт за гражданските и политическите права и Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи и, макар и невъзпроизведени в тях, са приложими, и то именно в смисъла, който е вложен в оспорения § 1 ПЗРЗА.

Колкото до Резолюция № 1096 от 1996 г. на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа, на която решението на съда се позовава, не представлява международен договор по смисъла на чл.5, ал.4 от Конституцията. Тя не може да бъде аргумент за противоконституционност и за несъответствие с международни договори, включително и със своето съдържание, защото по принцип не изключва лустрационни мерки.